

Om barns rätt och bästa ...

Barns rättigheter och behov har alltmer kommit i fokus. Detta förhållande speglar sig i allmän debatt, artiklar, förslag till lagändringar internationella barnår och mycket mer. Men vilken rätt har barn? Hur skall deras behov formuleras och beskrivas för att kunna ligga till grund för lagskrivning? Kan barns rätt och bästa överhuvud beskrivas i lag? Föräldrabalken har ansetts vara den lag som ger grundläggande bestämmelser för barns rätt. Den är gammal och i föräldrabalken kan i gångna tider utläsas lagstiftarens syn på barns behov och deras rättigheter. I 1734 års lagbok sades följande: "Fader ware sina barns rätte förmyndare: går han i annat gifte tage modernens fränders råd i the mål som barnens wälfärd angå ... Förmyndare skall låta then omyndige upptuchtas i rätta Evangeliska läraen, Gudsfruktan, dygd och ära, och till sådana öfningar och hanteringar hållas som thess stånd, vilkor och ämne kräfwa." I 1950 års lagbok innehåller föräldrabalken följande grundläggande bestämmelser om barns rätt och ställning: "Föräldrar have uppsikt över barnet samt äge för barnets tillrättavisande använda de uppfostringsmedel som med hänsyn till dess ålder och övriga omständigheter må anses lämpliga".

I 1979 års utgåva av Svea Rikes Lag sägs i föräldrabalken att "den som har vårdnaden om barn skall sörja för barnets person och giva det sorgfälligt uppfostran ... Vårdnadshavaren skall utöva den uppsikt över barnet som är erforderlig med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter". I dessa bestämmelser står ej längre något som kan tolkas som rätt att aga barn. Barnavårdslagen har ju också sina bestämmelser om hur barn bör ha det. Enligt denna lag skall "Samhällets vård av barn och ungdom ha till syfte att främja en god utveckling av de unga och goda uppväxtförhållanden för dem" me-

dan föräldrabalken har medgivit rätt till aga av barn i uppfostrande syfte har samhället i sin barnavård ej haft rätt att använda sådana medel med stöd av lag! Förslaget till socialtjänstlag är kanske inte alldeles entydigt när det gäller barns rätt. Enligt detta lagförslag skall "verksamheten bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet och inriktas på att frigöra och utveckla enskilda och gruppens egna resurser". I förslaget till Lag med särskilda bestämmelser om vård av underåriga sägs bl. a. "socialnämnden eller den åt vilken nämnden har anförtrott vården skall ha uppsikt över den underåriga samt, om det behövs för vårdens genomförande, bestämma om hans personliga förhållanden. Den underåriga får underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att genomföra vården". Vid studiedagarna för föreningen Sveriges socialchefer var ett av ämnena vid ett symposium "Barns rätt". Vid detta tillfälle presenterades tankar kring ett betänkande kring dessa frågor, ett betänkande som senare publicerats. Vid studiedagarna framfördes synpunkter på att föräldrabalkens uppbyggnad och innehåll framförallt garanterar en föräldrarnas rätt till sina barn och inte på ett påtagligt sätt barnens rätt och rättigheter. Samtidigt framkom klart också svårigheterna att i lagtext utforma och uttrycka barns rätt. Om barns behov av emotionell trygghet, kontinuitet i fysisk och emotionell mening, varaktighet i kontakt med vuxna osv är av grundläggande betydelse för ett barns utveckling, hur skall då detta få sin formulering i förslag till ny lagstiftning? Juristerna gav ingen enkel och klar lösning på detta problem. De endast kunde vitsorda svårigheterna. Och ändå lär det inte finnas något annat sätt att garantera barn (och vuxna även för den delen) sin rätt än genom lagstiftning. Det skulle vara roligt och kännas rätt om man kunde få en lagstiftning som i positiva beskrivningar angav vilka rättigheter som barn har, vilka behov som behöver tillgodoses för att de skall ha möjligheter till en positiv utveckling och trygga förhållanden. Dessa frågor är inte minst viktiga i en tid då alltmer av omsorg och kontakt mellan barn och vuxna sker genom ett litet antal vuxna och då genom människor som har som yrke att sköta barn. Den tid av dygnet då barn är tillsammans med föräldrar eller släkt blir

kort då båda förvärvsarbetar. I föräldrars ställe kommer barnfostrarproffsen! I en studie kring "Barn-Sverige" i framtid tecknas en bild av hur detta skulle kunna se sig ut ur barns och föräldrars synpunkt. De professionella barnvårdarna specialiserar sig alltmer på delar av barn, då problem och svårigheter uppkommer kallas olika sorters specialister till hjälp. Utbildade relationsarbetare och kontaktkonstruktörer behövs i detta samhälle för att hålla kontakter mellan människor vid liv. I skriften, utgiven av Sekretariatet för framtidsstudier, beskrivs föräldrar som alltmer isolerade i ett sådant samhälle. Barns behov, uppfostrans innehåll blir alltmer de professionellas eget territorium. "Det specialiserade språket och den för allmänheten

okända terminologien utestänger föräldrar och andra intresserade amatörer".

Barns behov av trygghet och omsorg är inte någonting som är erövrat en gång för alla. Många traditioner står fortfarande hindrande i vägen för ett sådant mål. Svårigheterna att klara detta med stöd av lag idag är stora. Med de förändringar som vårt samhälle går till mötes lär det inte bli lättare. Nya svårigheter kommer att dyka upp, samtidigt som vår kunskap om vilka behov som är viktiga för barn ökar. Hur kommer det att bli för barn i framtidens samhälle? Vilka villkor kommer barn att erbjudas i en framtid? Och hur skall deras trygghet kunna garanteras och utvecklas i det samhälle vi går in i?

FÖRENINGEN SVERIGES SOCIALCHEFER

har under hösten utkommit med följande publikationer

Nu eller aldrig

Föreningen Sveriges Socialchefers studiedagar i Luleå den 3-5 oktober 1979 dokumenteras på sedvanligt sätt i ett konferenstryck innehållande inledningsanföranden och debatter m m från en lång rad symposier, där olika forskningsresultat, projekt och idéer presenterats. Publikationen säljs till självkostnadspris ca 30:- exkl porto

Socialtjänstens medverkan i samhällsutvecklingen/samhällsplaneringen

En i stort sett ny uppgift för den kommande socialtjänsten blir de strukturinriktade insatserna. Föreningens arbetsgrupp kom i början av året med ett diskussionsunderlag, som låg till grund för ett symposium. Materialet från symposiet har nu överarbetats och föreligger i en publikation som säljs till självkostnadspris 10:- exkl porto.

Publikationerna kan rekvideras från Föreningen Sveriges Socialchefer, c/o socialförvaltningen, Rum 1607, 106 64 Stockholm, telefon 08/58 85 03. Använd gärna nedanstående talong.

Härmed beställes

faktura/postförskott

..... ex konferenstrycket från FSS studiedagar i Luleå 1979.

..... ex Socialtjänstens medverkan i samhällsutvecklingen/samhällsplaneringen.

Namn

Förvaltning/organisation

Gatuadress

Postnummer Postadress